

Ferenc pápa üzenete a szegények I. világnapja alkalmából

NOVEMBER 19-ÉN ELSŐ ÍZBEN TARTOTTUK MEG AZ EGYHÁZBAN A SZEGÉNYEK VILÁGNAPJÁT. FERENC PÁPA TAVALY, AZ IRGALMASSÁG SZENTÉVE VÉGÉN HIRDETTE MEG EZT A VILÁGNAPOT AZZAL A CÉLLAL, HOGY A KERESZTÉNY KÖZÖSSÉGEK AZ EGÉSZ VILÁGON EGYRE INKÁBB KRISZTUS SZERETETÉNEK KONKRÉT JELEI LEGYENEK A SZEGÉNYEK ÉS RÁSZORULÓK SZÁMÁRA.

Ne szóval szeressünk, hanem tettel

1. „Gyermekeim, ne szeressünk se szóval, se nyelvvel, hanem tettel és igazsággal” (1 Jn 3,18). János apostolnak ezek a szavai olyan felszólítást fejeznek ki, amelyet minden kereszténynek meg kell hallania. A komolyság, amellyel a „szeretett tanítvány” a mai napig továbbadja Jézus parancsát, még hangsúlyosabb az ellentét révén: az ajkainkat gyakran elhagyó üres szavak és a konkrét tettek között, amelyek nekünk azonban mércéül szolgálnak. A szeretet nem enged kibúvót („alibit”): aki úgy akar szeretni, ahogyan Jézus szeretett, az ő példáját kell követnie, főként akkor, ha a szegények iránti szeretetről van szó. Másrészt jól tudjuk, hogyan szeret az Isten Fia, és Szent János világosan fogalmaz. Két tartóoszlopon nyugszik szeretete: elsőként Isten szeretett bennünket (vö. 1Jn 4,10–19); és úgy szeretett, hogy teljesen odaadta magát, még a saját életét is (vö. 1Jn 3,16).

Az ilyen szeretet nem maradhat válasz nélkül. Még ha önzetlenül adja is, anélkül, hogy bármit kérne érte cserébe, mégis úgy lángra lobbantja a szívet, hogy mindenki úgy érzi, viszonznia kell, korlátai és bűnei ellenére. Ez pedig úgy lehetséges, ha szívünkbe befogadjuk Isten kegyelmét, az ő irgalmas szeretetét, amennyire ez lehetséges, hogy irányítsa akaratunkat és érzéseinket is Isten és a felebarátaink iránti szeretetre. Ilyen módon az irgalmasság, amely úgyszólván a Szentháromság szívéből fakad, mozgásba hozhatja életünket, együttérzés és irgalmas cselekedetek lesznek a gyümölcsei a szükségét szenvedő testvéreink felé.

2. „Lám, egy szegény kiáltott, s az Úr meghallgatta” (Zsolt 34,7). Az Egyház mindig is felfogta ennek a kiáltásnak a jelentőségét. Az Apostolok cselekedetei első lapjaitól kezdve tanúbizonyságát adja ennek: akkor Péter választott ott ki hét „jó hírben álló, Lélekkel eltelt bölcs férfit” (6,3), hogy vállalják a szegényekről való gondoskodást. Bizonyos, hogy ez volt az egyik első jel, amellyel a keresztény közösség megjelent a világban: a legszegényebbek szolgálata. Ez azért volt lehetséges, mert megértették,

hogy Jézus tanítványai életének olyan testvériségben és szolidaritásban kell kifejeződni, amely megfelel a Mester legfőbb tanításának, aki a szegényeket boldognak és az Isten országa örökösének nevezte (vö. Mt 5,3).

„Birtokaikat és javaikat eladták, s az árát szétosztották azok közt, akik szükségét szenvedtek” (ApCsel 2,45). Ez a kifejezés nyilvánvalóan megmutatja az első keresztények élénk gondoskodását. Lukács evangélista, a szent szerző, aki a legtöbb helyet szenteli az irgalmasságnak, nem retorikai fordulattal él, amikor az első keresztények gyakorlatát írja le a javakon való osztózás területén. Éppen ellenkezőleg: amikor ezt elbeszéli, minden eljövendő nemzedék hívójéhez, vagyis hozzánk is akar szólni, hogy tanúságával támogasson és tettekre sarkalljon minket a leginkább rászoruló embertársak felé. Ugyanezt a tanítást kapjuk Jakab apostoltól is, aki levelében erős és kemény kifejezésekkel él: „Hallgassatok ide, szeretett testvéreim! Hát Isten nem azokat választotta-e ki, akik a világ szemében szegények, hogy a hitben gazdagok legyenek, és örököljék az országot, amelyet azoknak ígért, akik őt szeretik? Ti mégis lenézitek a szegényt. Hát nem a gazdagok zsarnokoskodnak fölöttetek és hurcolnak benneteket a bíróság elé? (...) Mit használ, ha valaki azt állítja, hogy van hite, tettei azonban nincsenek? Üdvözítheti a hite? Ha valamelyik testvérenek nincs ruhája és nincs meg a mindennapi tápláléka, és egyiketek így szólna hozzá: 'Menj békében, melegedj, és lakjál jól!', de nem adnátok meg neki, amire testének szüksége van, mit használna? Ugyanígy a hit is, ha tettei nincsenek, magában holt dolog.” (2,5–6, 14–17)

3. Voltak azonban olyan idők is, amikor a keresztények nem hallgatták meg teljesen ezt a felszólítást, és engedték, hogy a világ gondolkodásmódja megfertőzze őket. A Szentlélek azonban nem késlekedett figyelmeztetni őket, hogy tekintetüket a lényegre irányítsák. Olyan férfiakat és nőket támasztott, akik különböző módokon ajánlották fel életüket a szegények szolgálatára. Hány és hány lapját írták a történelemnek kétezer év alatt a keresztények, akik egyszerűen és alázattal, a szeretet nagylelkű képzelőerejével szolgálták legszegényebb testvéreiket!

Mindnyájuk közül kiemelkedik Assisi Szent Ferenc, akit számos más férfi és nő követett az évszázadok során. Nem elégedett meg annyival, hogy magához ölelje és alamizsnával segítse a leprásokat, hanem elhatározta, hogy Gubbíóba megy, hogy együtt lakjon velük. Ő maga is úgy látta, hogy ez a találkozás volt megtérésének fordulópontja: „Míg bűnökben éltem, nagyon keserű volt számomra a leprások látása. És maga az Úr vezérelt közém, és én irgalmasságot cselekedtem velük. És amikor eltávoztam tőlük, az, ami előbb keserű volt számomra, átváltozott testem és lelkem édességére.” (Végrendelet 1–3: FF 110) Ez a tanúság megmutatja a szeretet átalakító erejét és a keresztények életmódját.

Ne csak úgy gondoljunk a szegényekre, mint a heti egyszeri önkéntes munka jó gyakorlatának célcsoportjára, vagy még kevésbé, mint olyan emberekre, akiket időnkénti felbuzdulásból megsegítünk egy-egy gesztussal, hogy megnyugtassuk a lelkiismeretünket. E tapasztalatoknak, miközben értékesek és alkalmasak rá, hogy érzékennyé váljunk testvéreink szükségletei és az ezeket gyakorta kiváltó igazságtalanságok irányában, rá kellene vezetniük minket arra, hogy valódi találkozás jöjjön létre köztünk és a szegények között, és olyan osztózást valósítsunk meg

velük, amely életstílusunkká válik. Valóban: az imádság, a tanítványság útja és a megtérés az evangéliumi hitelességük bizonyítékát az osztózásra nyitott szeretetben találja meg. Ebből az életmódból öröm és a lélek derüje származik, mivel kezünkkel érinthetjük Krisztus testét. Ha valóban találkozni akarunk Krisztussal, szükséges, hogy megérintsük testét a szegények megsebzett testében, mint az Eucharishtiában kapott szentségi közösség megfelelőjét. Krisztus testét, amit megtörnek a Szent Liturgiában, a szeretet megtalálja a legelesettebb testvérek arcában és személyében. Mindig aktuálisak Aranyszájú Szent János szavai: „Ha tiszteleteteket akarjátok tenni Krisztus teste előtt, ne idegenkedjétek tőle akkor sem, ha le van meztelenítve: ne csak a selyembe felöltözött eucharisztikus Krisztust tiszteljétek úgy, hogy közben a templom kívül nem vesztek tudomást a másik Krisztusról, amely szenved a hidegtől és a meztelenségtől” (Hom. in Matthaeum, 50, 3; PG 58).

Az tehát a feladatunk, hogy kinyújtsuk kezünket a szegények felé, találkozzunk velük, nézzünk a szemükbe, öleljük meg őket, és érezzük velük a szeretet melegét, amely megtöri a magányt. Felénk nyújtott kezük egy meghívás is, hogy lépünk ki a saját biztonságunkból és kényelmünkéből, és ismerjük fel az értéket, amelyet a szegénység önmagában hordoz.

4. Ne feledkezzünk el róla, hogy Krisztus tanítványai számára a szegénység elsősorban hivatás, a szegény Krisztus követése. Az ő nyomában és vele járunk ezen az úton, amely az Isten országának boldogságába vezet (vö. Mt 5,3; Lk 6,20). A szegénység egyet jelent az alázatos szívvel, amely elfogadja, hogy az ember korlátokkal rendelkező és bűnös teremtmény, és így

leküzd a mindenhatóság kísértését, amely a halhatatlanság illúzióját kelti. A szegénység a szív magatartása, amely nem engedi, hogy a pénzre, a karrierre és a luxusra az élet céljaként, a boldogság feltételeiként tekintsünk. Éppen a szegénység az, amely olyan feltételeket teremt, amelyek mellett szabadon vállalhatjuk személyes és társadalmi felelősségünket korlátaink ellenére, bízva Isten közelségében, az ő kegyelmére támaszkodva. Az ilyen értelemben vett szegénység a mérték, amely megmutatja, hogy helyesen használjuk-e az anyagi javakat, hogy nem önző, birtokló módon éljük-e meg kapcsolatainkat és érzelmeinket (vö. Katolikus Egyház Katekizmusa, 24–45).

Tegyük ezért magunkévá Szent Ferenc példáját, aki a hiteles szegénység tanúja. Ő, éppen azért, mivel tekintetét Krisztusra szegezte, képes volt őt felismerni és szolgálni a szegényekben. Ha tehát szeretnénk hatékonyan hozzájárulni a történelem megváltoztatásához és segíteni akarjuk a valódi fejlődést, meg kell hallanunk a szegények kiáltását, és segítenünk kell őket felemelni számkivetett helyzetükből. Ugyanakkor emlékeztetem a szegényeket, akik városainkban és közösségeinkben élnek, hogy ne veszítsék szem elől az evangéliumi szegénység értelmét, amit életükön hordoznak.

5. Ismerjük azt a mai világra jellemző nehézséget, hogy nehéz tisztán meghatározni a szegénységet. Mégis nap mint nap felszólít minket a szegénység ezer arca, amely fájdalomról, kirekesztésről, kizsákmányolásra, erőszakról, kínzásról, bebörtönzésről, háborúról, a szabadságtól és méltóságtól való megfosztottságról, tudatlanságról, analfabetizmusról, egészségügyi szükséghelyzetről, munkanélküliségről, ember-ke-reske-de-lem-ről, rabszolgaságról, elvándorlásról, nyomorról és kényszerű

migrációról árulkodik. A szegénység arca olyan nők, férfiak és gyermekek arca, akiket alantas érdekekből kihasználnak, jogaikat tiporják a hatalom és a pénz perverz logikája érdekében. Micsoda kegyetlen és sohasem teljes felsorolást voltunk kénytelenek adni a szegénység formáiról, amely a társadalmi igazságtalanságnak, az erkölcsi nyomornak, a kevesek mohóságának és az általánosan elterjedt közönynek a gyümölcse!

Napjainkban, miközben egyre inkább előtérbe kerül az arcátlan gazdagság, amely kevés, előjogokat élvező ember kezében összpontosul, és sokszor társul hozzá a törvénytelenesség és az emberi méltóságot sértő kizsákmányolás, botrány a szegénység terjedése a világ társadalmainak nagy területein. Ezt látva nem maradhatunk tétlenül, és még kevésbé törődhetünk ebbe bele. Nem fogadhatjuk el a szegénységet, amely elfojtja a fiatalok kezdeményezőkézségét, megakadályozva őket, hogy munkát találjanak; a szegénységet, amely elaltatja a felelősségérzetet, és arra ösztönzi az embereket, hogy a felelősség átruházását és a zivességek keresését részesítsék előnyben; a szegénységet, amely megmérgezi a társadalmi részvétel kútjait és beszűkíti a szakmai hozzáértés terét, megalázva így azok érdemét, akik dolgoznak és termelnek. Minderre az élet és a társadalom új szemléletével kell választ adnunk.

Mindezek a szegények – ahogyan azt Boldog VI. Pál pápa szerette mondani – „evangéliumi jogon” tartoznak az Egyházhöz (Megnyitó beszéd a II. Vatikáni Zsinat II. ülészakán, 1963. szeptember 29.), és ez arra kötelez bennünket, hogy melléjük álljunk. Áldottak ezért azok a kezek, akik azért nyúlnak, hogy befogadják és segítsék a szegényeket, mert e kezek reménységet hoznak. Áldottak azoknak a kezei, akik túllépnek a kultúrák, vallások, nemzetiségek határain, és a vigasz olaját öntik az emberiség sebeire. Áldottak a kezek, akik úgy nyújtanak segítséget, hogy semmit sem kérnek cserébe – „ha”, „de”, „talán” nélkül. E kezek segítségével Isten áldása száll a testvérekre.

6. Az irgalmasság szentévének végén határoztam el, hogy felajánlom az Egyháznak a szegények világnapját, hogy a keresztény közösségek az egész világon egyre inkább és egyre jobban kézzelfogható jelei legyenek Krisztus szeretetének a legszegényebbek és leginkább szükségét szenvedők iránt. Azt kívánom, hogy ez a világnap társuljon az elődeim által meghirdetett többi világnap mellé, amelyek immár hagyománnyá váltak közösségeinkben, és egészítse ki ezeket evangéliumi értelemben, felmutatva Jézus megkülönböztetett szeretetét a szegények iránt.

Felhívom az egész Egyházat, valamint minden jó szándékú férfit és nőt, hogy ezen a napon vessék pillantásukat azokra, akik segítségért kiáltva, szolidaritásunkat kérve nyújtják felénk a kezüket. E testvéreinket az egyetlen mennyei Atya teremtette, és szereti őket. E világnap arra szolgál, hogy elsősorban a híveket ösztönözze: lépjenek fel a selejt és pazarlás kultúrája ellen, s helyette tegyék magukévá a találkozás kultúráját. Ugyanakkor felhívásom mindenkihez szól, vallási hovatartozástól függetlenül, hogy nyiljanak meg a szegényekkel való osztozásra a szolidaritás bármely formájában, hogy ez a testvériség konkrét jele legyen. Isten a földet és az eget mindenki számára alkotta; sajnos az emberek azok, akik határokat, falakat és kerítéseket építettek, elárulva ezzel azt az eredeti ajándékot, amely az egész emberiséget illeti, bárkinek a kizárása nélkül.

7. Azt kívánom, hogy a keresztény közösségek az idén november 19-re eső szegények világnapján, az évközi idő XXXIII. vasárnapját megelőző héten igyekezzenek minél több találkozást megvalósítani a barátság, a szolidaritás és a kézzel fogható segítség jegyében. Meghívhatják továbbá a szegényeket és az önkénteseket, hogy együtt ünnepeljenek a szentmisén e vasárnapon, hogy ezáltal még hitelesebben ülhessük meg Krisztus Király főünnepét a rákövetkező vasárnapon. Krisztus királysága ugyanis legteljesebben a Golgotán mutatkozik meg teljes értelmében, amikor az Ártatlant felszegezik a keresztre szegényen, mezítelenül, mindentől megfosztva, s ezáltal testesíti meg és nyilatkoztatja ki Isten szeretetének teljességét. Az Atya iránti teljes odaadása, miközben kifejezi teljesen szegénységét, nyilvánvalóvá teszi ennek a szeretetnek az erejét, amely új életre támasztja őt húsvét napján.

Ezen a vasárnapon, ha a lakókörnyezetünkben élnek szegények, akiknek segítségre és oltalomra van szükségük, lépünk közelebb hozzájuk: kiváló alkalom lesz arra, hogy találkozzunk az Istennel, akit keresünk. A Szentírás tanítása szerint (vö. Ter 18, 3–5; Zsid 13,2) fogadjuk őket kiemelt vendégként asztalunknál; tanítómszereink lesznek abban, hogy miként élhetjük meg következetesen hitünket. Bizalmuk és készségük, amivel a segítséget elfogadják, józan és gyakran örömteli módon mutatják meg számunkra, hogy mennyire fontos a lényegét szem előtt tartva élnünk és ráhagyatkozunk az Atya gondviselésére.

8. A világnapon megvalósítandó konkrét kezdeményezések háttérben mindig legyen ott az imádság. Ne felejtkezzünk el róla, hogy a Miatyánk a szegények imája. A kenyér iránti ké-

rés ugyanis kifejezi az Istenre hagyatkozást életünk alapvető szükségleteit tekintve. Amit Jézus ezzel az imával tanított nekünk, kifejezi és magában hordozza azoknak a kiáltását, akik szenvednek egzisztenciájuk bizonytalansága és a szükséges dolgok hiánya miatt. A tanítványoknak, akik azt kérték tőle, hogy tanítsa meg őket imádkozni, ő a szegények szavaival válaszolt, akik az egyetlen Atyához fordulnak, akiben mindenki testvérként ismeri fel egymást. A Miatyánk többes számban fogalmaz, a „mi” kenyérünkért fohászkodunk, és ebből is következik a közös osztozás, részvétel és felelősség. Ebben az imádságban mindnyájan felfedezhetjük az önzés minden formája meghaladásának szükségességét ahhoz, hogy a kölcsönös elfogadás örömebe léphessünk.

9. Azt kérem a püspök, pap, diakónus testvérektől – az utóbbiak küldetése a szegények támogatása –, a megszentelt életet élő személyektől, az egyesületektől, a mozgalmaktól, az önkéntesek szerteágazó világától, hogy fáradozzanak azon, hogy a szegények ezen világnapjával hagyomány szülessen, amely kézzelfoghatóan hozzájárul a mai világ evangelizálásához.

Ez az új világnap legyen ezért erőteljes felhívás hívó lelkiismeretünk felé, hogy mindinkább meggyőződjünk róla: a szegényekkel való osztozás lehetővé teszi számunkra az Evangélium megértését, annak legmélyebb igazságának megfelelően. A szegények nem problémát jelentenek, hanem erőforrást, amelyből meríthetünk, hogy az Evangélium lényegét befogadhassuk és megélhessük.

